

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-583

21.8.2023

Landkreditt Forsikring AS

Bygning - innbo (kombinert)

Overspenning el-anlegg – skifte hele eller deler av anlegget – fal. §§ 6-4 og 4-10.

Det inntraff en uønsket hendelse i høyspentnettet i desember 2020. Hendelsen førte til overspenninger på lavspenettet. I tilsynsrapport etter offentlig tilsyn 26.1.21, fikk sikrede fire avvik og én anmerkning på sitt elektriske anlegg. Sikrede meldte fra til foretaket, som rekvirerte elektriker til å kontrollere anlegget og utarbeide en el-takst. Elektrikeren estimerte utbedringskostnadene av den direkte skaden etter overspenningshendelsen til kr 1 600 eks. mva. Foretaket var av den oppfatning at en utbedring i tråd med denne taksten, ville være tilstrekkelig for å utbedre det avviket som relaterte seg til overspenningen. Sikrede var uenig og fremla uttalelser fra to ulike elektrikere som mente at hele el-anlegget måtte skiftes. Sikrede mente foretaket var ansvarlig for å dekke kostnadene til å skifte hele anlegget, enten etter forsikringsavtalens vilkår eller som en redningskostnad. Nemnda kom til at det ikke var sannsynliggjort at den utbedringen som var lagt til grunn i el-taksten, ikke ville være tilstrekkelig til å gi el-anlegget det samme funksjonsnivået det hadde før skaden. Nemnda kom videre til at kostnadene til utskifting av hele el-anlegget, ikke kunne kreves dekket som redningskostnader.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 230 622,50

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning etter skade på elektrisk anlegg etter overspenning.

Sikredes bygningsforsikring har blant annet følgende vilkår:

Alle skader som inntreffer plutselig og uforutsett, med unntak av skader nevnt i punkt 4.2 (...)

5.1 Erstatningsberegning

Erstatning fastsettes til hva det vil koste selskapet å:

- a) Reparere/utbedre skaden til tilsvarende eller vesentlig tilsvarende stand som før skaden (...)

6 Merutgifter som følge av påbud fra offentlig myndighet

(...)

6.2 Forsikringen dekker

Ved skade som er dekket av forsikringen erstatter selskapet også nødvendige merutgifter påført som følge av påbud om bygningens utførelse gitt fra offentlig myndighet med hjemmel i lov eller offentlig forskrift. Dette gjelder utgifter:

- a) Til reparasjon/gjenoppføring av bygning.

Merutgifter settes til differansen mellom verdien av den forsikrede bygning og verdien av tilsvarende bygning utført i samsvar med påbud.

(...)

En uønsket hendelse på høyspentnettet til området der sikrede bor i desember 2020 førte til overspenninger på lavspenettet. Offentlig tilsyn av sikredes elektriske anlegg 26.1.21 med tilsynsrapport datert 1.2.21 registrerte fire avvik og ga én anmerkning. Partene synes å være enig i at det kun er ett av avvikene som er relevant for foreliggende sak:

Generelle funn

1. Anlegget var mangelfullt vedlikehold og må ettersees av registrert installasjonsvirksomhet eller fjernes. Jf. fel § 9.

Kommentar:

Gjelder den elektriske installasjonen i sin helhet på bakgrunn av registrert overspenning på lavspenettet, og føringer for tiltak gitt av DSB(Elsikkerhet 86) i etterkant av en slik hendelse.

Etter avtale mellom partene, engasjerte foretaket E. AS til å kontrollere anlegget. Boligen ble befart 10.3.21, og rapporten forelå 15.3.21. Rapporten konkluderte med at avvikene i tilsynsrapporten med overveiende sannsynlighet hadde sammenheng med overspenningen 8.12.20:

... Det ble avdekket kun skade på kjeller kurs utstyr og hovedsikring på loft. Utstyr i boligen med lavere støtspenningsklasser som hvitevarer og belysningstrafoer for halogenbelysning ikke er skadet kan tilsa at fenomenhendelsen hadde liten overspenningen inn til denne installasjonen.

Det er stor fare for senskader i el-installasjonen. Der hvor komponenter og kabler som har blitt utsatt for store og langvarige overspenninger, vil ikke lenger produsentene kunne garantere funksjon eller levetid. Alt elektrisk materiell er testet og godkjent med tanke på driftsforhold og støtstrøm. Dersom elektrisk materiell utsettes for unormale driftsforhold eller støtstrømmer vil ikke lenger garantien være gjeldende.

Det som skiller koblingsoverspenninger fra atmosfæriske overspenninger, er at de i elektorverden vil bli betegnet som langvarig. Dette vil føre til oppvarming av komponenter, kabler og tilkoblinger. Når andre innkobling foretas har allerede komponenter, kabler og tilkoblinger forhøyet temperatur slik at skadeomfanget økte. Det var ikke montert overspenningsvern i sikringsseksapet selv om det er luftstrekk rett på vegg og denne kunne ha redusert omfanget av skaden ved koblingsoverspenning. Overspenningsvern vil kunne lede bort overspenning ved ett tilfelle, etter dette så må vernet byttes.

Installasjonen har blitt utsatt for koblingsoverspenninger. Boligen som innehar en gammel og enkel elektrisk installasjon som har fått noe skade som påvirker elsikkerheten.

Utbedringer må gjøres av godkjent el-virksomhet.

Videre var det vist til tekst hentet fra bladet "Elsikkerhet":

Overspenninger kan også svekke elektriske anlegg og utstyr. Ledninger kan få mikroskopiske perforeringer i isolasjonen og det kan oppstå strømbaner i elektrisk utstyr som følge av sotspor etter overslag. Når utstyret senere utsettes for variasjoner i luftfuktighet kan det dannes ledene forbindelser som gir varmgang og elektrisk støy. Til slutt kan det oppstå havari og eventuelt brann. Slike hendelser kan inntreffe flere uker etter at hendelsen inntraff.

Elektriske anlegg som har fått skader som følge av overspenninger må gjennomgå for å avdekke alle synlige og skjulte skader. Ved små energiutladninger vil normalt bare elektronisk utstyr bli skadet, Ved større energiutladninger må man gå mer grundig til verks, gjennomføre isolasjonsmåling og vurdere mulige skader og perforeringer på kabler. Da kan det bli nødvendig å skifte ut større deler av anlegget for å sikre at også alle skjulte skader blir rettet. Omfanget må vurderes på stedet.

Rapporten beskrev følgende skadeomfang:

Det er estimert kr 1600,- eks mva for direkte skader etter fenomenhendelsen 08.12.2020 og installasjonen er så enkel og 57 år gammel åpen installasjon at den bør påregnes generelt oppgradert. Det foreligger også en DLE rapport med avvik i forhold til generell installasjon som må utbedres av installatør innen en tidsfrist.

Sikrede innhentet et tilbud fra elektrikerfirmaet C. Det fremlagte tilbudet datert 10.2.22 var på kr 260 175 inkl. mva. Tilbudet inkluderte skifte av det elektriske anlegget, samt nytt inntak. Sikrede

krevde erstatning tilsvarende tilbudet og videresendte 11.3.22 en e-post fra C. til foretaket:

... Vi kan bekrefte at det som er med i tilbudet er det som må være med om vi skal ta på oss dette oppdraget. Som rapporten sier kan denne overspenningen som el-anlegget er blitt utsatt for gjøre at det blir feil på deler i anlegget lenge etter overspenningen. Da vi går inn og utbedrer her tar vi på oss ansvaret for installasjonen og dermed må alt byttes. Når det gjelder inntaket som er spesifisert på egen linje i tilbudet er dette en oppgradert løsning for å få stor nok hovedsikring til at anlegget er prosjektert etter forutsatt bruk. Den eksisterende hovedsikringen er etter dagens standard for liten og vi mener derfor at dette må oppgraderes. Det må først avklares der med Nettselskap om hva som må til for å få dette til. Kan som tilbudet sier komme noen ekstra kostnader ifbm dette direkte til nettselskap. Vi måtte uansett bytte alt som har med inntaket å gjøre men det er en merkostnad her ifbm oppgraderingen som er på ca 12500,- inkl mva. Dere kan jo vurdere om dere tilbyr forsikringsselskapet å ta denne kostnaden på 12500,- selv.

Foretaket erkjente ansvar for de påviste skadene i el-anlegget slik disse ble beskrevet i taksten utarbeidet av E. AS. Beløpet oversteg imidlertid ikke den avtalte egenandelen. Foretaket avsto erstatning for skifte av hele det elektriske anlegget, og mente at det ikke var sannsynliggjort at overspenningen hadde medført skader som nødvendiggjorde dette.

E. uttalte i en e-post av 9.11.22 at:

Det kan se ut som det kun er avvik 1 som kan direkte knyttes til overspenningen på nettet. Det vil si at vi krever en gjennomgang av det elektriske i sin helhet med tanke på skader som kan ha skjedd som følge av overspenningen. Avvik 2-4 har ingenting med overspenningen å gjøre, og kunne like gjerne ha blitt skrevet som avvik før overspenningen skjedde.

E. opplyste deretter i en e-post til sikrede av 31.1.23 at:

...

Vi har også fulgt opp dette svaret med informasjon om at avvik 1 kan kun lukkes av en registrert elektrovirksomhet. (E.) AS er registrert i Elvirksomhetsregisteret som en godkjent elektrovirksomhet, men vi har ikke mottatt noen tilbakemelding på at avvikene er utbedret av dem eller noen andre.

Det vil si at ingen av avvikene i rapporten er lukket pt. Avvik kan lukkes via vår portal: ... Det vil være opp til elektroinstallatør som sender inn tilbakemelding på rapporten, hva de må gjøre for å lukke avviket. Når vi har mottatt tilbakemelding her, vil vi vurdere tilbakemelding, hvis vi anser tilbakemeldingen som tilfredsstillende.

...

Sikrede innhentet tilbud fra K. 8.2.23 for ny el-installasjon. Tilbudet beløp seg til kr 206 622,50 inkl. mva. K. uttalte 6.2.23 at:

Etter en gjennomgang av el. Installasjonen i dette anlegget vil vi anbefale full omlegging av el. installasjonen.

Etter overspenning på et lavspentnett er det stor fare for skjulte skader. Det er viktig å prisere at i dette tilfelle har det vært koblingsfeil hos e-verket og ikke atmosfærisk overspenning. Anlegget har derfor vært utsatt for en lengre tidsperiode med overspenning enn en kortvarig atmosfærisk overspenning. Skader og perforeringer på kabler og utstyr har stor sannsynlighet. Dette må derfor skiftes ut for å sikre at skjulte skader blir rettet.

For at vi skal ta på oss ansvaret for å rette denne rapporten må dette gjøres.

Sikrede krever erstatning for samtlige arbeider og kostnader knyttet til overspenningsepisoden og p.t. beløper dette seg til kr 206 622,50 inkl. mva. Sikrede krever også erstattet sin egenandel under rettshjelpsdekningen som p.t. er på kr 24 000 inkl. mva., samt forsinkelsesrenter, jf. fal. § 8-4.

Sakkyndige har vurdert det slik at hele det elektriske anlegget må byttes ut, på grunn av hendelsesforløpet og de konkrete brannfarene som har oppstått. Hele anlegget må derfor anses for å ha en "skade" i vilkårenes forstand.

Sikrede har uansett krav på å få erstattet de merutgifter vedtaket fra DLE har påført sikrede utover rapporten til el-takstmann B. Foretaket er etter vilkårenes pkt. 6.2 ansvarlig for merutgifter ved

offentlig påbud etter dekningsmessig skade.

I alle tilfeller har sikrede krav på å få dekket utskiftingen av el-anlegget som en redningskostnad, jf. fal. § 6-4, jf. § 4-10.

Forsikringsforetaket aksepterer ansvar for de påviste skadene som beskrevet i el-taksten. Beløpet oversiger imidlertid ikke den avtalte egenandelen. Dersom det påvises et større skadeomfang som følge av overspenningen, vil foretaket også erstatte dette. Foretaket vil også dekke kostnader til en ny gjennomgang av det elektriske anlegget, men avviser at det er ansvarlig for kostnadene til å skifte hele anlegget. Det er ikke dokumentert at dette er nødvendig som følge av overspenningen. Foretaket er i alle tilfeller ikke ansvarlig for forbedringer eller oppgraderinger.

Sikrede har ikke krav på erstatning for merutgifter grunnet offentlig påbud utover kostnadene til en ny gjennomgang av anlegget.

Kostnadene til å skifte hele anlegget kan ikke anses som en redningskostnad foretaket er ansvarlig for etter fal. § 6-4. Det er ikke en nærliggende og overhengende fare for skade.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om sikrede har krav på ytterligere erstatning.

Sikredes forsikring dekker ifølge forsikringsavtalens pkt. 4.1 "Alle skader som inntreffer plutselig og uforutsett, med unntak av skader nevnt i punkt 4.2". Partene synes i utgangspunktet å være enig i at skaden det elektriske anlegget ble påført som følge av overspenningen er omfattet av denne bestemmelsen, men er uenig om skadeomfanget/utbedringsbehovet.

Forsikringen omfatter "skade", som betyr negativ fysisk innvirkning på den forsikrede gjenstand, jf. bl.a. FinKN 2019-921. En risiko for skade er ikke en faktisk inntruffet skade.

Ifølge el-taksten er det påvist fysiske skader i hovedsikringen på loft og i en kabel fra koblingsboks til stikkontakt for oppvaskmaskin. Partene er enig i at det ikke er påvist ytterligere fysiske skader, men sikrede anfører at risikoen for skjulte skader i anlegget også må anses som en "skade".

Nemnda forstår taksten slik at det vil være fare for senskader i el-installasjonen når anlegget blir utsatt for en overspenning slik som i denne saken. Dersom komponenter og kabler blir utsatt for store og langvarige overspenninger, vil ikke produsenter garantere funksjon eller levetid. Det er uklart for nemnda hvor stor og langvarig overspenningen var. Nemnda antar imidlertid at produsentens garantier uansett er utløpt pga. installasjonens alder. Sikrede blir i så fall ikke dårligere stilt mht. garantier eller reklamasjoner som følge av overspenningen.

I el-taksten er det vist til tekst hentet fra bladet "Elsikkerhet":

Overspenninger kan også svekke elektriske anlegg og utstyr. Ledninger kan få mikroskopiske perforeringer i isolasjonen og det kan oppstå strømbaner i elektrisk utstyr som følge av sotspor etter overslag. Når utstyret senere utsettes for variasjoner i luftfuktighet kan det dannes ledene forbindelser som gir varmgang og elektrisk støy. Til slutt kan det oppstå havari og eventuelt brann. Slike hendelser kan inntreffe flere uker etter at hendelsen inntraff.

Nemnda legger til grunn at anlegget ikke er skiftet ut, og at det ikke har vært avdekket ytterligere skader etter hendelsen. Uttalelsen tilsier at ytterligere skader som følge av at anlegget har blitt svekket, vanligvis skjer "uker" etter at hendelsen inntraff. Uttalelsen er for generell til at man ut fra tidsmomentet alene kan utelukke at det er svakheter i anlegget som skyldes overspenningen, men den gir heller ikke konkrete holdepunkter for at det mest sannsynlig er skjulte skader i anlegget.

Sikrede fremla 11.3.22 e-post fra (C.) til foretaket hvor det blant annet fremgår:

... Vi kan bekrefte at det som er med i tilbudet er det som må være med om vi skal ta på oss dette oppdraget. Som rapporten sier kan denne overspenningen som el-anlegget er blitt utsatt for gjøre at det blir feil på deler i anlegget lenge etter overspenningen. Da vi går inn og utbedrer her tar vi på oss ansvaret for installasjonen og dermed må alt byttes.

Nemnda kan ikke se at verken tilbudet utstedt av (C.) eller e-posten av 11.3.22 beskriver et ytterligere konkret skadeomfang. Uttalelsen synes kun å basere seg på en generell risiko for skjulte skader. En risiko for skjult skade er ikke tilstrekkelig til å si at det foreligger en skade, jf. FinKN 2019-921.

Nemnda kan etter dette ikke se at det er sannsynliggjort at en utbedring som lagt til grunn i el-taksten ikke vil være tilstrekkelig til å gi el-anlegget det samme funksjonsnivået det hadde før skaden. Dersom det senere avdekkes et ytterligere skadeomfang, har foretaket akseptert å dekke dette.

Nemnda peker også på at foretakets ansvar etter vilkårene er begrenset til å reparere skaden til *"tilsvarende eller vesentlig tilsvarende stand som før skaden"*, jf. pkt. 5.1 bokstav a). Sikredes elanlegg var 57 år på skadetidspunktet. Dersom hele anlegget skiftes til et nytt anlegg som tilfredsstiller nåtidens krav, vil standarden langt overstige den standarden anlegget hadde før skaden. Dette er en forbedring sikrede ikke har krav på.

Sikrede anfører at foretaket etter vilkårenes pkt. 6.2 ved erstatningsmessig skade er ansvarlig for "nødvendige merutgifter påført som følge av påbud om bygningens utførelse gitt fra offentlig forskrift".

Partene er enig i at det er avviket som betegnes "Generelle funn" som har sammenheng med overspenningen. Slik nemnda leser dette avviket, må anlegget enten fjernes eller *"ettersees av registrert installasjonsvirksomhet"*. (E.) har i en e-post av 9.11.22 ytterligere opplyst at:

Det kan se ut som det kun er avvik 1 som kan direkte knyttes til overspenningen på nettet. Det vil si at vi krever en gjennomgang av det elektriske i sin helhet med tanke på skader som kan ha skjedd som følge av overspenningen. Avvik 2-4 har ingenting med overspenningen å gjøre, og kunne like gjerne ha blitt skrevet som avvik før overspenningen skjedde.

Ut fra tilsynsrapporten og den etterfølgende e-posten, vil det være tilstrekkelig til å utbedre avviket at det foretas en gjennomgang av det elektriske anlegget, og at eventuelle påviste skader utbedres.

Sikrede har anført at el-taksten ikke oppfyller kravene til å få lukket vedtaket, mens foretaket anfører at el-taksten samt vurderingene til (B.) og (S.) vil være tilstrekkelig.

Det er uklart for nemnda hvorvidt det ble fattet vedtak som følge av at avvikene ikke var utbedret innen 2.5.21, og eventuelt status i denne saken. Foretaket aksepterer imidlertid å erstatte kostnadene til en ny gjennomgang av det elektriske anlegget. Nemnda mener en slik gjennomgang vil være tilstrekkelig for å oppfylle avviket, og kan derfor ikke se at sikrede har krav på erstatning utover dette etter pkt. 6.2.

Sikrede anfører at kostnadene til utskiftingen må dekkes som en redningskostnad, jf. fal. §§ 6-4 og 4-10.

Fal. § 4-10 forutsetter at det er "overhengende fare for at et forsikringstilfelle vil inntreffe" eller at forsikringstilfellet er "inntruffet", for at sikrede skal ha krav på erstatning for redningskostnader. I dette tilfellet har forsikringstilfellet inntruffet. Det er derfor ikke krav om "overhengende fare". Fal. § 6-4 forutsetter imidlertid at hensikten med tiltakene er å unngå et tap som er omfattet av forsikringen, og dette betyr at må være en risiko for skade.

Sikrede har fremlagt tekst hentet fra bladet "Elsikkerhet":

Overspenninger kan også svekke elektriske anlegg og utstyr. Ledninger kan få mikroskopiske perforeringer i isolasjonen og det kan oppstå strømbaner i elektrisk utstyr som følge av sotspor etter overslag. Når utstyret senere utsettes for variasjoner i luftfuktighet kan det dannes ledene forbindelser som gir varmgang og elektrisk støy. Til slutt kan det oppstå havari og eventuelt brann. Slike hendelser kan inntreffe flere uker etter at hendelsen inntraff.

Elektriske anlegg som har fått skader som følge av overspenninger må gjennomgås for å avdekke alle synlige og skjulte skader. Ved små energiutladninger vil normalt bare elektronisk utstyr bli skadet, Ved større energiutladninger må man gå mer grundig til verks, gjennomføre isolasjonsmåling og vurdere mulige skader og perforeringer på kabler. Da kan det bli nødvendig å skifte ut større deler av anlegget for å sikre at også alle skjulte skader blir rettet. Omfanget må vurderes på stedet.

Dette er imidlertid en generell vurdering og ikke en vurdering knyttet spesifikt til det aktuelle anlegget. Teksten er derfor ikke tilstrekkelig til å dokumentere risiko for ytterligere skade i den aktuelle saken.

Sikrede innhentet tilbud fra K. 8.2.23 for ny el-installasjon. Tilbudet beløp seg til kr 206 622,50 inkl. mva. K. uttalte 6.2.23 at:

Etter en gjennomgang av el. Installasjonen i dette anlegget vil vi anbefale full omlegging av el. installasjonen.

Etter overspenning på et lavspenningsnett er det stor fare for skjulte skader. Det er viktig å prisiere at i dette tilfelle har det vært koblingsfeil hos e-verket og ikke atmosfærisk overspenning. Anlegget har derfor vært utsatt for en lengre tidsperiode med overspenning enn en kortvarig atmosfærisk overspenning. Skader og perforeringer på kabler og utstyr har stor sannsynlighet. Dette må derfor skiftes ut for å sikre at skjulte skader blir rettet.

Nemnda forstår dette slik at det er sannsynlighet for skjulte skader. Foretaket har akseptert å dekke evt. skjulte skader som blir dokumentert. Rapporten sier ikke at det er risiko for nye skader.

Ut fra dette er det ikke grunnlag for ytterligere ansvar for foretaket.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Merete Anita Utgård (selskapsrepresentant) og Hege Sundby (forbrukerrepresentant).